

STÄNDERHUSET

En tidig bild av Ständerhuset, mycket kort efter att det blivit färdigt. Ständerhusets rika, polykromatiska utseende upplevdes som högtidligt, men också som lätt och glädjefyllt. Byggnaden beskrevs som sandstensfärgad och på bilden kan man se den imiterande målningen på nästan alla ytor. Grundytorna torde kunna tolkas som sandsten, de ljusaste listerna som marmor och de grova blocken på bottenvåningen som huggen sten. Helsingfors stadsmuseum.

Borgarsalens träkonstruktion med skåp döljer ventilations- och uppvärmningsutrustning. Bilder av Arno de la Chapelle.

Det mindre mötesrummets takornament har så kallade groteska motiv inspirerade av den italienska renaissance, som ramar in en symbol för det bondelivets näringar. Symbolen består av en höstäck, en räfsa och en lie i en komposition.

I förhallen till Prästsalongen löper ett dekorationsmålats bjälklag längs taket, där de fördjupade målningarna pryds av nästan humoristiska motiv med änglar.

Sessionssalarnas dörrar är byggnadens mest imponerande och hierarkiskt viktigaste. Helheten, som ser ut att vara av ädelträ, består delvis av tonad och lackerad ek, delvis av täckmålade och ådringsmålade furu, gips eller puts.

Ständerhuset Totalrenovering och restaurering 2023–2025

Senatfastigheter, som ansvarar för statens värdebyggnader, inledde hösten 2023 en totalrenovering i Ständerhuset där byggnadens fasader renoveras, omfattande konserveringsåtgärder vidtas i fråga om de rikliga målningsdekorationerna inomhus och hustekniken i byggnaden förnyas. Samtidigt förbättras också tillgängligheten i byggnaden.

Det har redan gått 30 år sedan den senaste totalrenoveringen av Ständerhuset, och det är åter dags för mer omfattande reparationsåtgärder, så att statens viktiga representations- och seminarierlokaler ska kunna hållas i värdig användning och få värdigt utseende. Ständerhuset ritades av Gustaf Nyström och färdigställdes 1891. Ständerhuset är i finländska förhållanden ett ovanligt rikligt utsmyckat hus på insidan och utsidan.

Renoveringen av det kulturhistoriskt värdefulla Ständerhuset sysselsätter många specialister inom restaurering och konservering. Utöver puts- och målningsarbeten innefattar fasadrenoveringen även fönsterrenovering samt restaurering av de rikliga gipsutsmyckningarna. På fasaderna återställs en livfull sandstensmålning som bleknat. Det mångformiga plåttaket förnyas och bronsskulpturen i gavelfältet konserveras.

De rikliga utsmyckningarna på innerväggar och tak på byggnadens huvudvåningar kräver omfattande konserveringsåtgärder. Konserveringen har redan beretts genom många undersökningar och tester. Särskilda konserveringsobjekt är till exempel persongestalterna i huvudsalarnas takmålningar och lejonmålningen i huvudtrappans glastak.

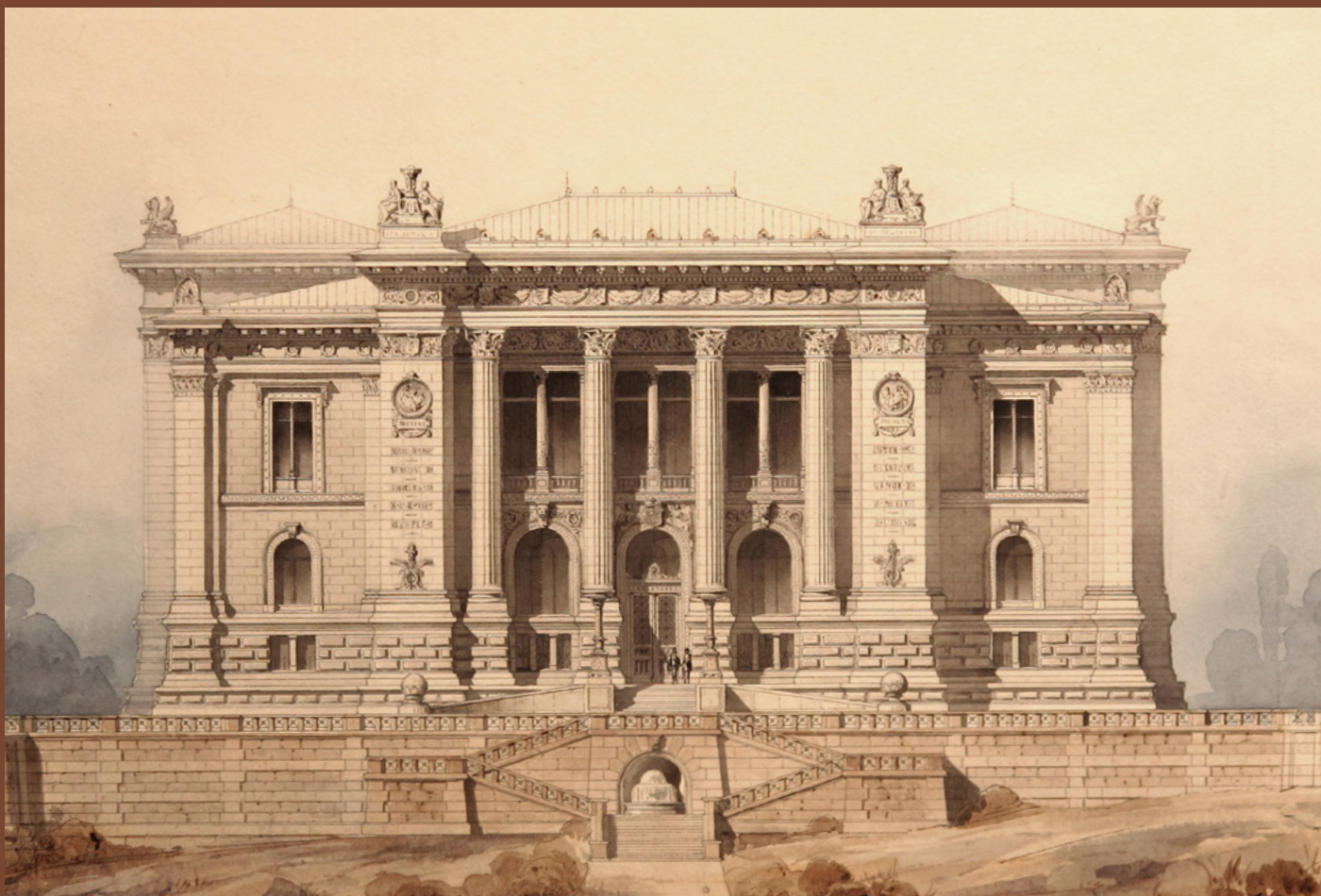
Hustekniken i byggnaden är föråldrad. Nya energieffektivare ventilationsanläggningar kräver mer utrymme och därför måste nya maskinrum byggas i byggnaden. I dag behövs det mycket fler eluttag än på 1990-talet liksom även kabeldragning för informationsteknik. Storköket på bottenvåningen moderniseras, eftersom det utöver Ständerhuset också betjänar statsrådets övriga festlokaler.

Tillgängligheten i Ständerhuset förbättras bl.a. genom nya ramper i anslutning till den bakre trappan och genom att bygga två tillgängliga toaletter inomhus. Den hiss som byggdes vid den föregående totalrenoveringen förnyas. I slutet av projektet förnyas Ständerhusets park och lekplats i samarbete med Helsingfors stad.

Totalrenoveringen inleds i september 2023. Kostnadskalkylen för projektet är ca 38,0 miljoner euro (moms 0 %). Arbetet pågår i två år och Ständerhuset är inte i användning under reparationerna. Senatfastigheter är byggherre. Statsrådets kansli svarar för verksamheten i Ständerhuset och dess användning.

Ständerhusets längdsnitt, godkännande av överstyrelsen för de allmänna byggnaderna och senaten i november och december 1888. Gustaf Nyström, 1888. Riksarkivet.

Ogenomförd plan, F. A. Sjöström 1884. Riksarkivet.

Ständerhuset och arkitekten Gustaf Nyström

Planeringen av Ständerhuset

Ständerhuset färdigställdes 1891, men dess planeringshistoria började mer än tio år tidigare. De ritningar som arkitekt Gustaf Nyström (1856–1917) utarbetat fastställdes i december 1888 och i januari 1891 fick ständerna överta byggnaden för ständslantdagen.

Nyström var bara omkring 30 år när han blev ansvarig för planeringen av Ständerhuset. Nyströms lärare och arbetsgivare Frans A. Sjöström hade fått arbetet i uppdrag, men till följd av hans förtida död övergick projektet till hans förtrogne elev.

Ständerhuset är en mycket harmonisk representant för sin tid, från konstruktioner till dekorativa målningar. Nyströms intryck från lärotiden i Wien syns i de starka figurerna i byggnaden och i den omsorgsfulla användningen av den klassiska arkitekturens formspråk. I Ständerhusets arkitektur kan man också se starka intryck från parlamentsbyggnaden i Wien.

Riksarkivet och Ständerhuset

Av Nyströms byggnader bildar Statsarkivet, nuvarande Riksarkivet, och Ständerhuset ett särskilt intressant par. Byggnaderna ritades och färdigställdes ungefär samtidigt, Riksarkivet ungefär ett år tidigare. Byggnadernas arkitektur, byggnadsteknik och genomförande är mycket likartade och även förverkligande parter var delvis desamma. I båda byggprojekten ansvarade K. G. Sivenius för huvudentreprenaden och målarmästare Salomo Wuorio för målningsarbetena.

Om Ständerhusets arkitektur

Ständerhusets huvudfasad domineras av en stark mittrisalit med två våningar höga så kallade kolossalpelare. Samtida kritiserade Nyström för plagiering av Sjöströms idéer. I mars 1888 uttryckte Nyström sina känslor för sin vän Br. Blomkvist på följande sätt:

”Byggnadens fasader påstår man att jag kopierat efter Frans. Det är som du väl kan förstå en osanning. Hela likheten mellan Sjöströms och mina fasader består deruti att vi hvardera använt en kolossalordning i fasaden. Detta är enligt min tro det enda sättet att få fram karaktären i Ständerhuset. Men som du väl vet är kolossalordningen gammal som arkitekturen och jag har ej hört att Frans skulle tagit patent på

densammas användning i Finland något som väl heller knappast skulle låtit sig göra då Engel så ofta använt den före honom. Nog om den saken... Det är eller borde vara ganska förklarligt att jag såsom Frans gamla elev skall hafva insupit något af hans ideer och åskådningssätt.”

Ständerhuset arkitektur har inspirerats av historisk stillära, vilket ibland i något förringande ton kallas för revivalism. Ständerhuset är en fullblodig representant av västeuropeisk arkitektur. Samtidigt kan man urskilja en del moderniteter i fråga om konstruktionsteknik och husteknik.

Man har strävat efter att använda inhemska material, men vår byggnadsindustri, som fortfarande låg i startgropen, var en del av den internationella utvecklingen. Planeringen av ventilationen och uppvärmningen ingick i projektet genast när byggnadsbeslutet hade fattats och man sökte sakkunskap för projektet både i Berlin och i S:t Petersburg. Ständerhuset är i stor utsträckning en representant för sin tid, inte en kopia av någon historisk stil.

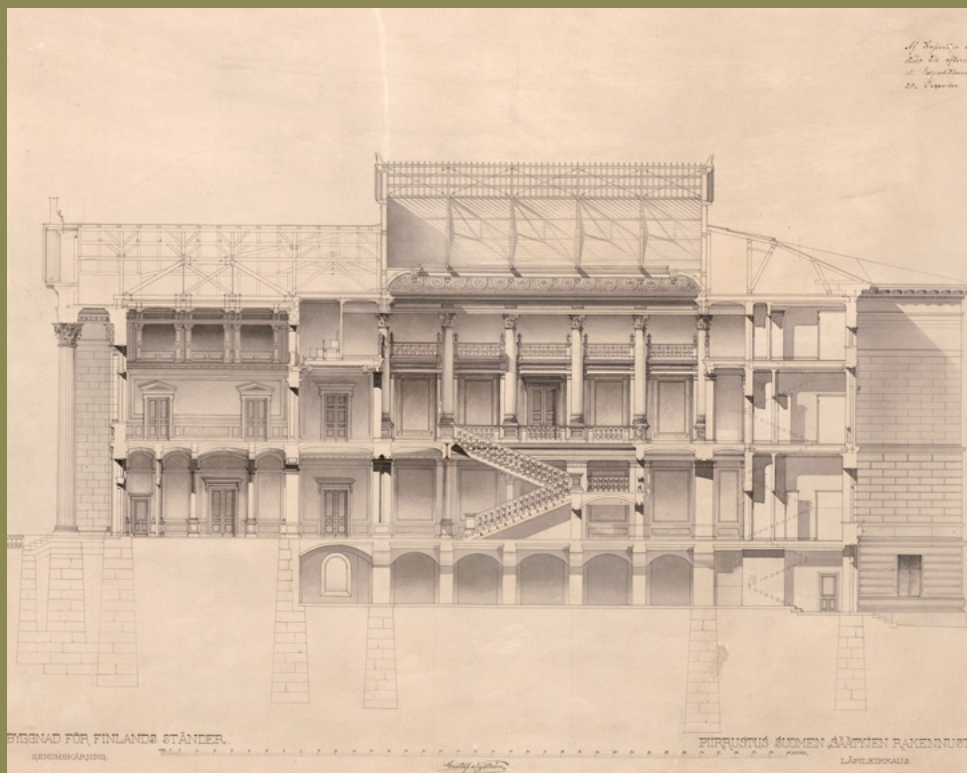
Ständerhuset som demokratins vagga

Ständerhuset användes ursprungligen, som en mötesplats för de icke-adliga ständerna, som en hemvist för den tidiga finländska demokratin. I dag, 2024, betjänar byggnaden statsrådets kansli, det motsvarande samhällsorgan vilket ansvarar för rikets beslutsfattande och påverkar varje finländares vardag och liv. Som statsrådets mötesplats har Ständerhusets dekorativa väggar ofta fått stå som bakgrund vid intervjuer av politiker och ministrar.

Ständerhuset skapades i ett autonomt Finland, med kejsarens välvilliga tillstånd och formades av en verkligt lång intern värdebatt, ekonomisk balansgång och praktiska behov. I huvudvåningen finns möteslokaler för de tre icke-adliga ständerna och dessa har varit byggnadens egentliga funktionella kärna. I anslutning till salarna finns ständernas egna och gemensamma lokaler, stora entréhallar och restauranglokaler var ett stort framsteg för umgänget mellan ständerna jämfört med den tidigare separata mötespraxisen. Under de turbulenta åren kring sekelskiftet, då den ryska kejsarmakten försökte få ett stramt grepp om det finska folket, var Ständerhuset en plats där den svagt spirande finländska nationalkänslan stärktes. Ständerhuset är ett finländskt monument vars tillkomsthistoria endast ligger några generationer bakåt i tiden, men byggnaden är samtidigt en symbol för ett ständssamhälle som ligger långt bak i historien.

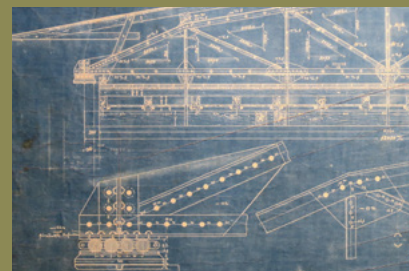
Samtida kritiserade bland annat att byggnadens olika fasader var mycket olika, som om de var olika byggnader. Fotogrammetriska projektioner av södra och östra fasaderna, Tietoa Finland Oy, 2018.

Gustaf Nyströms längdsnitt av Ständerhuset ger en hel del information. Av ritningen kan man se utöver lokalens helhetsidé, fördelningen av väggdekorationer samt de viktigaste strukturella lösningarna. Ständerhusets längdsnitt, godkännande av överstyrelsen för de allmänna byggnaderna och senaten i november och december 1888. Gustaf Nyström, 1888. Riksarkivet.

Järnkonstruktionerna i ljusstaket ovanför huvudtrappan är anmärkningsvärt smala och sensitiva. Strukturen har i regel förblivit intakt och vårdas som en särskild egenskap hos byggnaden. Bild 1979, Veikko Laine, Museiverket.

Utdrag av en arbetsritning som utarbetats på Nyströms kontor över takstolen i järn i stora sessionssalen. Riksarkivet.

Tidig interiörbild av de ursprungliga färgerna och dekorationerna i huvudtrapphuset. De marmorerade och glanslackade höga pelarna är tegelkonstruktioner, trapphallens mellanbottnar är tegelvalv som bärs upp med stålskenor. Som golvmaterial hade man planerat att använda kalksten, men vid genomförandet valde man att gynna inhemsk produktion och ett relativt nytt material, dvs. mosaikbetong. Enligt Nyströms planer är de dekorativa räcken och ledstängerna gjutna i Högfors bruk. Mitt i trapphallen finns det första gipsutkastet till Walter Runebergs skulptur Lex. 1890-talet, Helsingfors stadsmuseum.

Byggandet av Ständerhuset och dess konstruktioner

I september 1888 var västra delen av kvarteret Bävern avgränsat med ett byggplatsstängsel och byggkommissionen kunde inleda en konkurrensutsättning av huvudentreprenanden. I både finskspråkiga och svenskspråkiga dagstidningar sökte man entreprenörer antingen för byggande av fundamenten, stenfoten och trappor utomhus eller alternativt för uppförandet av hela byggnaden. De intresserade anbudsgivarna hade möjlighet att bekanta sig med ritningarna "På Ständerhusets arkitektbyrå, Riddaregatan N:o 12 vardagar kl. 9–12 och 4–7, och där ger Arkitekt K. G. Nyström information om förslaget till byggnadsmaterial och behövliga förklaringar."

Byggnadsmästare Sivenius entreprenad

Endast två entreprenörer erbjöd en total entreprenad, och av dem gav byggmästaren K. G. Sivenius det förmånligaste anbudet. Han ledde Riksarkivets byggarbetsplats och hade visat sig vara tillförlitlig. I entreprenadavtalet konstaterades att Sivenius ansvarade för ungefär allt som rörde uppförandet av byggnaden. Utanför entreprenaden lämnades alla dekorations- och gipsarbeten, målningsarbeten, arbeten med uppvärmnings- och vattensystemet samt belysning och fast inredning.

Sivenius roll som Nyströms betrodda partner har varit betydlig, eftersom Sivenius arbetsområde utöver genomförandet också omfattade konstruktionsplanering inom ramen för de belastningskalkyler nämnda i entreprenadavtalet. Under denna tid utfördes inte konstruktionsritningar i dagens utsträckning, med undantag av arbetsritningar för stålkonstruktioner. Vidstående mycket illustrativa längdsnitt som Nyström utarbetat ger en utmärkt helhetsbild av de strukturella principerna. Dessutom har Sivenius anteckningsbok bevarats. I den har mästaren gjort sina kalkyler och preciserande sektionsritningar av konstruktionerna.

Ständerhusets grundläggande struktur

Ständerhuset är ett massivt tegelhus med putsade väggar och tak. Mellanbottnarna har ställvis byggts på tegelvalv, men i regel är de burna av träbjälklag. Yttertakskonstruktionerna är i huvudsak takstolar av trä vilka försetts med stödben. Endast stödet för de största salarna och glastaket ovanför mellersta trapphuset har gjorts med järnkonstruktioner. I byggnaden finns dessutom fritt stående murade pelarkonstruktioner och i någon utsträckning pelare av gjutjärn. Trapporna är utgjorda av stegplankor i betong vilka vilar på järnbalkstöd.

Ständerhuset är alltså en fortsättning på en stark tegelhustradition, men nya lösningar, såsom järnkonstruktioner och tidiga betonggjutningar, har använts fördomsfritt och med eftertanke.

Byggandet av Ständerhuset

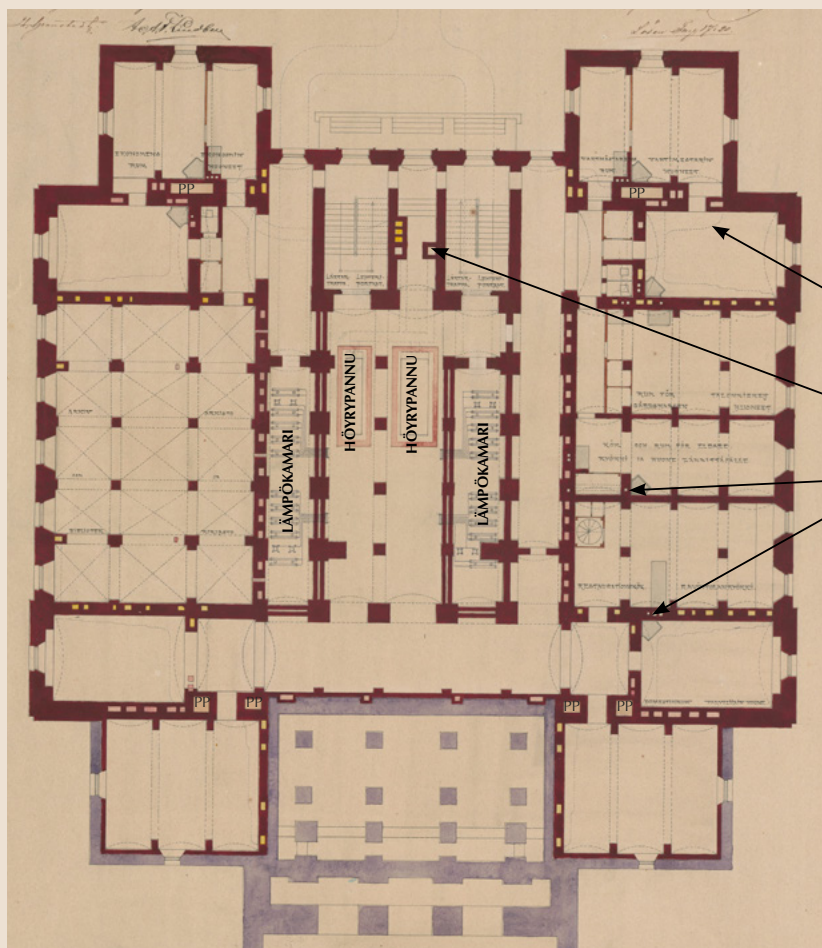
Att gräva Ständerhusets grundgrop var inte någon liten uppgift, eftersom Nyström krävde att hela byggnaden skulle byggas på berggrund, och man visste att den låg relativt djupt. Den markundersökning som gjordes 2022 verifierar det djup som antecknats i samtida handlingar. Berggrunden låg på ett djup av 8–9 meter under den dåvarande markytan. Grundschaktningen måste alltså ha varit mycket djup, gropan var närmare tio meter djup. I entreprenadavtalet påpekades det särskilt att stödväggarna i gropan ska vara stadiga: "det ska säkerställas att de med full säkerhet inte under några omständigheter utgör någon fara för liv, lemmar eller hälsa."

Ständerhusets tegelmurade stomme uppfördes under en byggnadsperiod, mellan våren och hösten 1889. Entreprenadavtalet förutsatte att byggnaden skulle ha ett yttertak för vintersäsongen 1889–1890, så att byggnaden kunde slutas samt värmas upp och torkas.

Nyström gav många anvisningar om kvaliteten på och användningen av tegelstenar och murbruk. Det strängaste kvalitetskravet på tegelstenar var mycket mörk, "järnbränd", därefter kom lindrigare krav som hårt rödbrända, rödbrända och ljust rödbrända tegelstenar som alla var användbara på utvalda och bestämda platser, men för litet brända tegelstenar skulle gallras bort helt och hållet. Murning av lätt belastade murar och pelare skulle göras antingen av mörkt rödbrända eller rödbrända tegel, och som murbruk skulle användas rent kalkmurbruk. I pelare med smala dimensioner skulle man använda mer mörkbrända, hårdare tegel och cementtillsats i murbruk för att snabbare utveckla bärförmågan.

Murningsarbetet innebar många utmaningar, inte bara gällande fasadernas rikliga formspråk utan också det stora antalet uppvärmnings- och ventilationskanaler integrerade i det tjocka tegelmurarna. Mellanbjälklaget mellan bottenvåningen och ingångsvåningen är i huvudsak byggd av tegelvalv. Nästan alla vägg- och takytor i byggnaden är putsade.

Nyström ska enligt hans egna ord ha föredragit järnkonstruktioner i större utsträckning än vad man gjorde, men av kostnadsskäl användes järn endast på nödvändiga ställen. Glastaket på vinden med sina smäckra takstolar utförda i järn samt det nedanliggande horisontala innertaket med vackert dekorerade glasmålningar uppburna av smala I-balkar är båda i sitt slag djärva lösningar.

Ständerhusets murade skorstenar

VENTILATIONSKANALER

smutsig luft som ska avlägsnas: från lokalerna under bottenvåningen

ren varmluft: från bottenvåningens värmekammare till lokalerna

PP stora skorstenar för frånluft

kanaler för uppsamling av frånluft från källaren till taket under golvet på bottenvåningen

RÖKKANALER

2 stora för centralvärmern

små kanaler för kakelugnar och spisar i murar i bostadsrum och kök

Ritning av bottenvåningen från 1888, i vilken byggnadsdelar som hänför sig till helheten uppvärmning och ventilation har använts. Nyström, KA.

Ständerhusets husteknik

Uppvärmning och ventilation 1891

Ett centralt och särskilt planeringsdelområde som påverkade genomförandet av hela byggnaden var uppvärmnings- och ventilationssystemet. Principförslagen jämte kostnadskalkyl söktes redan innan den slutliga byggnadskommissionen utsågs genom att man bad eventuella genomförare lämna anbud. I juni 1888 utsåg byggnadskommissionen den finske ingenjören Berggren till leverantör, framom tyska och ryska leverantörer.

Det system som genomfördes var utformat för att ge representanterna goda förhållanden och tillräckligt med frisk luft också under de längsta sammanträdena. Tilluften togs från parksidan och leddes till källarens värmekammare. Här förvärmades tilluften, och fuktades vid behov under vintersäsongen samt leddes till de stora mötessalarna via kanalerna i väggarna. I innerväggarna i de fyra hörnrummen i byggnaden fanns fyra skorstenar som steg upp från källaren till taket och dit byggnadens frånluft styrdes.

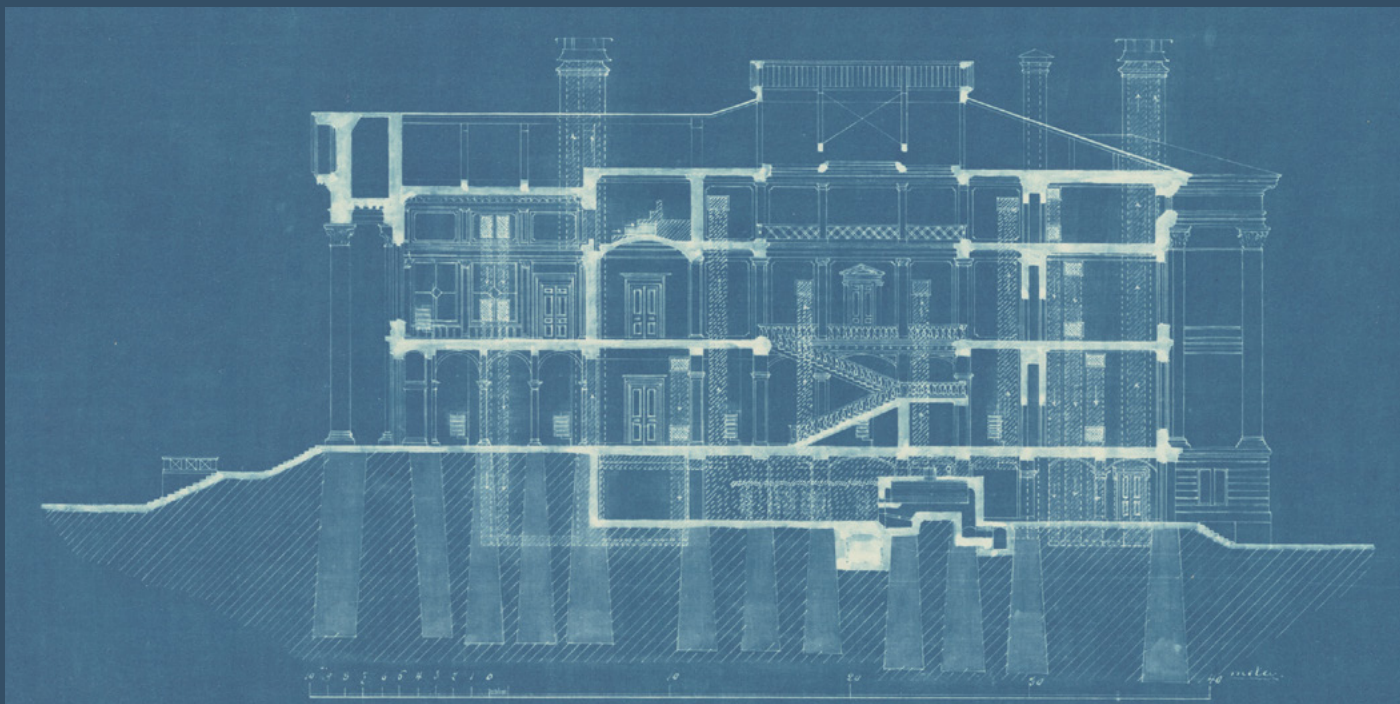
Ångpannorna i källarvåningen värmde också upp cirkulationen i byggnadens ångradiatorer. Alla mötessalar var utrustade med värmeelement med ångcirkulation som var placerade

inuti formgivna träskåp eller skåp som liknade mantelspisar. Byggnaden hade alltså redan från början centralvärme och reglerad, förhandsuppvärmd ventilation. Endast i lägenheterna på bottenvåningen fanns kakelugnar och köksspisar för personalen.

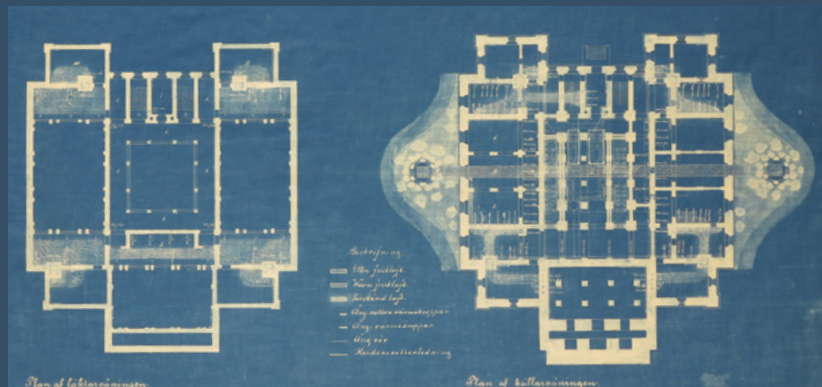
Elektrisk belysning och telefonlinjer

Belysningen i Ständerhuset hade redan från början planerats att vara helt elektrisk. Kontraktet med ingenjör Wadén omfattade alla installationsarbeten och armaturer. Enligt avtalet fick huset 500 glödlampor, vars effekt skulle vara 25 normalljus, spänningen 110 volt och elströmmen 0,9 ampere. I händelse av strömavbrott fanns det dock ljusstakar och fotogenlampor på väggarna, eftersom strömavbrott var vanliga.

Till varje sessionssals förrum fanns en telefonlinje och en fjärde linje till ingången vid vestibulen. Dessutom behövdes en linje till Riddarhuset. Utöver det allmänna telefonnätet byggdes en intern telefon i huset som särskilt betjänade förbindelsen mellan uppvärmningscentralen och salarna. Vidare ansågs det nödvändigt att införa ett system med ringklockor med vilka sessionssalarnas sekreterare kunde kontakta ständernas egna vaktmästare i salarnas förrum, restaurangsalen och vestibulen. Syftet med detta system var antagligen att särskilt meddela om röstningar.

Sektion och bottenplan, "Ritningar till värmelednings- och ventilationsprojekt till byggnaden för Finlands ständer i Helsingfors". Berggren Juni, 1888. Nyströms samling, MFA.

Berggrens förslag från juni 1888, där frisk luft tas från båda sidorna av byggnaden, från två friskluftsbrunnar. Detta förslag utvecklades på flera sätt, bland annat utifrån förslag som utomstående experter gav. De stora friskluftskanalerna i de fyra hörnen av huset byggdes i stor utsträckning enligt detta. MFA.

Ett formgivet träbyggt skåp på väggen i utskottsrummet på första våningen inrymde ett stort värmelement med ångcirkulation. Bild från 1920-talet, Riksdagens arkiv.

Värmeelement med ångcirkulation i de stora sessionssalarna fanns dolda i en träbyggd och mycket dekorativ möbel som påminde om en mantelspis. I fotot från totalrenoveringen (1988) har det ursprungliga värmeelementet visats på insidan av möbeln, till höger ett foto från 2017. Foton av Arkkitehtitoimisto Helander-Leiviskä och Arkkitehtitoimisto Okulus.

Salomo Wuorio och Ständerhusets dekorativa konst

Förebilder och ideal

Ständerhuset innehåller imiterad och proportionerligt dekorativ konst. Alstren är resultatet av ett smidigt samarbete mellan två olika experter. Arkitekt Nyströms snitt och den rumsliga disposition som förekommer i vissa bevarade detaljritningar och principerna för dekorationsmotiven har gett stommen. Integreringen av olika byggnadsmaterial, främst puts, trä och gips, i en visuellt intakt helhet och klassisk arkitektur låg i stor utsträckning ändå på en skicklig målerientreprenörs ansvar. Salomo Wuorio var en ung men erfaren yrkesman när han övertog det övergripande ansvaret för Ständerhusets dekoration.

Ständerhusets formspråk har i stor omfattning hämtat inspiration från den italienska renässansarkitekturen. Samtidigt ville Nyström lyfta fram blomstringen inom den inhemska konsten, ifall tiderna vore lämpligare.

Genomförandet av en enorm entreprenad

Enligt entreprenadavtalet skulle målningsarbetet inledas så snart som möjligt, genast när byggnaden torkat tillräckligt, dock senast 15.5.1890. Arbetet skulle utföras inom exakt fem månader från detta datum! Väggar och tak målades huvudsakligen med limfärg, eftersom det rädde brist på både tid och pengar. Limfärg är ett billigt råmaterial, behandlingsomgångarna blir färre och torkningstiderna är endast en bråkdel jämfört med oljefärg. Dessutom är det möjligt att limfärg tekniskt sett har varit lämpligare än oljefärg, eftersom den murade konstruktionen innehåller en avdunstande fuktighet under byggtiden, och fukt avdunstar bättre genom limfärg.

Arbetet fördröjdes några månader och entreprenaden slutfördes 22.1.1891, några dagar efter det att byggnaden togs i användning och lantdagarna 1891 inleddes. Vid den här tiden skickade arkitekten Nyström ett brev till sin vän Strömberg där han förfasade sig över jäktet med färdigställandet: "Allt samman blef färdigt dagen förän Ständerna sammanträdde. Jo, jo men du, satt hårdt i. Det hamrades och målades och blankades och putsades och käringarne, som kröps omkring med skurtrasor som attribut, voro långt flere än tidningsnotiserna om Kochs nyaste upptäckt. Inte var jag själv just trött, men så der midt emellan halvdöd och uppstånd. Öhman grufsade sig om allt skulle bli klart och Tallqvist sprang om-

kring och höll uppsikt öfver att ingen fick röka. Elektriska belysningen slocknade i hela huset så der en gång i timmen och hvarje afbrott räckte kontraktensligt minst en timme och det var ett elända öfver all beskrifning. Hvar man gick stupade man öfver en tidningsreporter och hvar evig en frågte hvar salen för plenum plenorum fanns. Sju telefoner ha vi i huset och nog bjöds de till att hålla om i rörelse de också. Men färdigt blef det och nog har man ju gjort sitt bäst på alla håll, fast tiden varit kort. Efterverlden har bättre tid att criticera. I korridoren i första vån. ha vi målat på väggen "1888–1890" till evig varnagel för dess som tro sig kunna fuska ihop storverk."

(Robert Koch var en tuberkulosforskare som på den tiden fick mycket uppmärksamhet i nyheterna)

Snygg matchning av dekorationer, färger och material

När man går runt in i Ständerhuset glömmar man lätt den mångfald av byggnadsmaterial som gömmer sig bakom rikt målade ytor och som inte på något sätt korrelerar med ytans utseende. Putsade ytor och gipsgjutningar som föreställer natursten, trä, stål och brons. De släta ytorna är täckta med starka färger och allegoriska figurer och dekorationer.

Det finns ingen ostrukturerad, naken, vit yta i lokalerna på huvudvåningarna, och varje rum har en egen individuell stämning. Dekorationstema är klassicistiska, flera gånger tolkade och förädlade, färgvärlden är brokig, polykromatisk, färgmåttad. I fråga om väggarna var nyanserna ganska mörka, och i många rum var nyansen i taket ofta någon annan än vit, som numera blivit en norm. Ett av de estetiska målen med planeringen under denna era var därför att skapa en sensibel stämning i rummet.

Nationalromantisk nytolkning 1900–1904

De ursprungliga ytor i huset som man mot slutet av 1800-talet genomfört i brådska ordning och som varit i flitig användning började man nu småningom genomgående måla på nytt, fortfarande under ledning av arkitekt Nyström. I utskottsrummen planerades nu finsknationella dekorativa teman och ljusare samt klarare färger inspirerade av nationell självkänsla och hantverkskonst. Huvudtrappans mörkröda, limfärgsdunkla bakgrundsväggar målades i solgult och inramades med en klarare röd oljefärg. Dessa två heraldiska färger som fanns i storfurstendömet Finland så kallade lejonflagga hade blivit en symbol för finskheten och ska ses som ett offentligt uttryck för nationalkänslan. De ursprungliga rikliga dekorationerna i nyrenässansstil förblev intakta i de stora salarna och vestibulen, delvis i huvudtrappan och ställvis i taken i de mindre rummen.

Uppförandet av inhemsk konst i Ständerhuset kunde inte genomföras på grund av den mycket strama tidsplanen. Vuorios skickliga dekorativa målare utförde sedan några helheter i gränssnittet mellan konst och

dekorativ konst. De viktigaste konstverken är K.G. Wetterstrands allegoriska grisaillemålningar på en bakgrund som imiterar guldmosaik i borgerskapets och böndernas salar. I båda salarna finns fem verk

som visar närlingar typiska för respektive stånd.

Dörrar med snygga ramar som imiterar ädelträ i sessionssalarna består av profilerad puts, gjutna gipsdekorationer, inhemsk tall och i fråga om huvuddörrar även av äkta ek, men alla dörrars ytor har bearbetats för att imitera mahogny, valnöt och ek.

I det första målningsutförandet limmalades vägg- och takytor huvudsakligen, bara pelare, pilastrar och några utvalda ytor oljemålades. Nästan alla ytor är antingen materialimitationer eller i stor utsträckning dekorerade med renässansmotiv. Särskilt anslående är pelarna i vestibulen där den kraftigt mönstrade marmoreringen övergår från en gröntonad nedre del till en brun övre del. Foto Museiverket.

De änglagesalter som övervakar sagoväsen i vestibulens tak har placerats i en känslig balans med slingerväxter, musslor, blommor och fjärilar.

Användning av Ständerhuset som ständernas hus

Samtida bedömningar

På grund av Ständerhusets offentliga karaktär publicerades flera tidningsartiklar om byggandet och färdigställandet av Ständerhuset i både de stora städerna och också i landsortstidningar. I dessa beskrevs byggnadens originalutseende mycket noggrant och tryckta bilder publicerades av sessions-salarna och fasaderna. De artiklar som beskriver Ständerhuset var i regel entusiastiska. Byggnaden ansågs vara lyckad, men i synnerhet ansågs den vara viktig ur funktionell synvinkel.

Uusi Suometar skrev följande om den nybyggda byggnaden: "Ett eget hus, som är särskilt konstruerat för detta ändamål, kommer utan tvivel att betydligt underlätta samarbetet mellan ständerna. Under pauserna mellan debatterna kan de olika ständernas medlemmar träffas och bekanta sig med varandra i de rymliga gångarna i trapphusen och tillsammans förhandla om de ärenden som för närvarande behandlas. Många missförstånd kan således rättas till i sinom tid, många meningsskiljaktigheter kan sammanjämkas innan de i form av protester kommer till uttryck i ständernas protokoll; ständermötenas värdefulla tid kommer utan tvivel att utnyttjas mer effektivt. Det är synd att huset inte, i enlighet med avlidne Sjöströms förslag, rymmer plats för vårt lands alla ständer. Ridderskapet och adeln stannar fortfarande kvar i en annan byggnad – Riddarhuset – och även om telefoner förenar alla icke-adliga ständer med Riddarhuset, saknas det ändå den möjlighet till dagligt personligt umgänge som skulle ha varit möjlig om också landets första stånd hade fått plats under samma tak som de andra ständerna."

Ständerhuset som representationslokal för Finlands folk

Grundlösningen i Ständerhusets bottenplan, i mitten ett ståtligt trapphus, på andra våningen ett arrangemang med tre stora salar, förekommer redan i de tidiga tävlingsfaserna och i de lösningar som olika arkitekter föreslår.

Få byggnader har ett lika starkt symboliskt syfte som folkrepresentationens egen byggnad. Ständerhusets planritning kan ses inte bara som ett geometriskt arrangemang utan också som en direkt bild av det dåvarande representationsorganets struktur. I huset med tre ständer fick prästerskapet den hierar-

kiskt mest värdefulla platsen vid huvudfasaden, bönderna och borgerskapets salar är belägna vid de långa fasaderna: borgskapets sal vetter mot söder och staden, böndernas mot norr och landsbygden.

Ständerhuset har utformats för att representera det breda folket, alla finländare som inte hör till adeln och för att betjäna de folkvalda på bästa möjliga sätt. Området framför Ständerhuset och huvudtrapporna har varit en viktig skådeplats för denna representativitet.

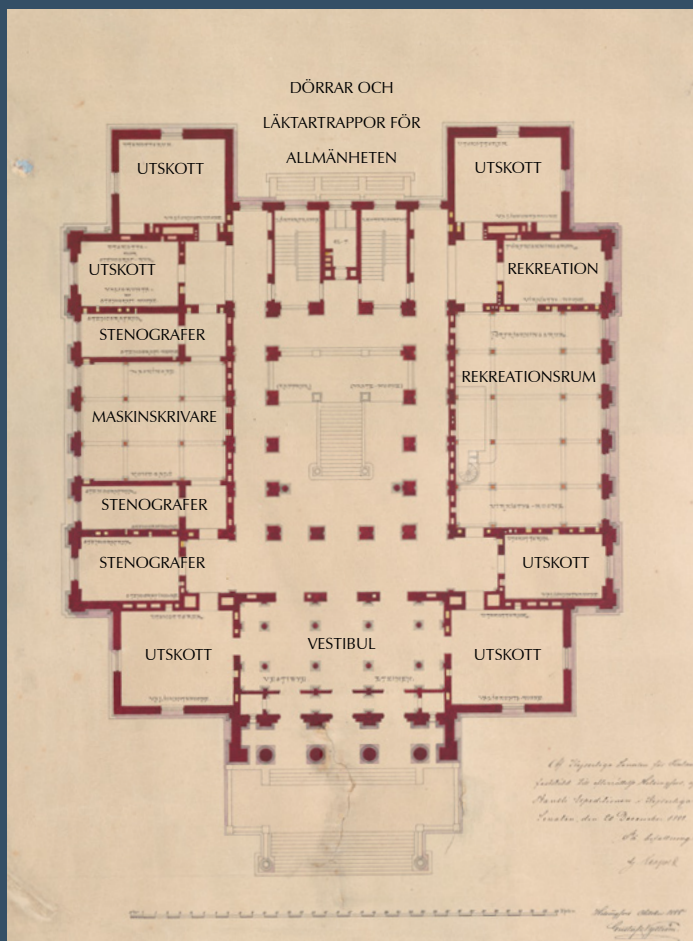
Även i fråga om sin nuvarande användning har området framför Ständerhuset blivit en offentlig bakgrund för regeringens verksamhet. Minimeringen av kontakterna under coronatiden innebar att medierna fick stanna utanför huset och ledde till att ministrarna gav sina utlåtanden ute på trappan, oavsett vädret.

Ständerhusets ståtliga hallar och festliga salar

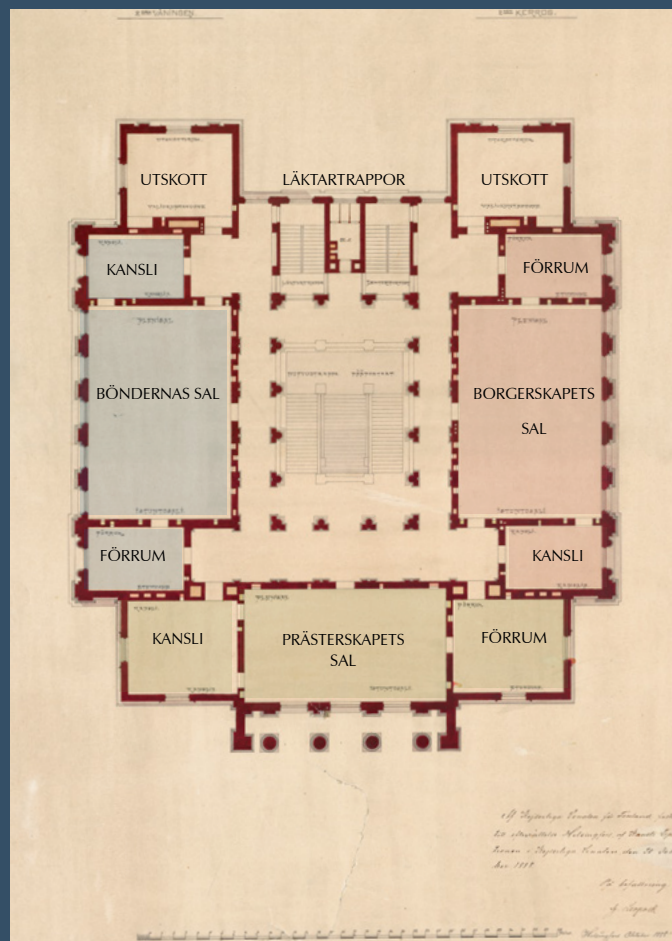
Byggnadens centrala symmetriska fasad visar obestridligen var huvudingången är belägen. Den övre plattformen bakom kollosalordningen leder genom fönsterförsedda ekdörrar till ett avskilt ljust förrum, där blicken redan riktar sig framåt mot den mörka bågvalvda pelarhallen, till vestibulen. Denna stämningsfulla och dekorerade lokal med gröna pelare och rikt målade tak är ett förspel och en fördröjning innan man stiger in i byggnadens kärna, den stora trapphallen.

Trapphuset med tre avsatser har majestätiska dimensioner, en lugn uppstigning och inramas av breda gångar på tre våningar: den första och andra våningen användes av representanterna, den tredje av allmänheten. Monumentaltrapporna användes således endast av representanterna och ledde till sessionssalarna på huvudvåningen. Monumentaltrappans ljusa övre avsats fungerar som en gemensam hall för de tre sessionssalarna.

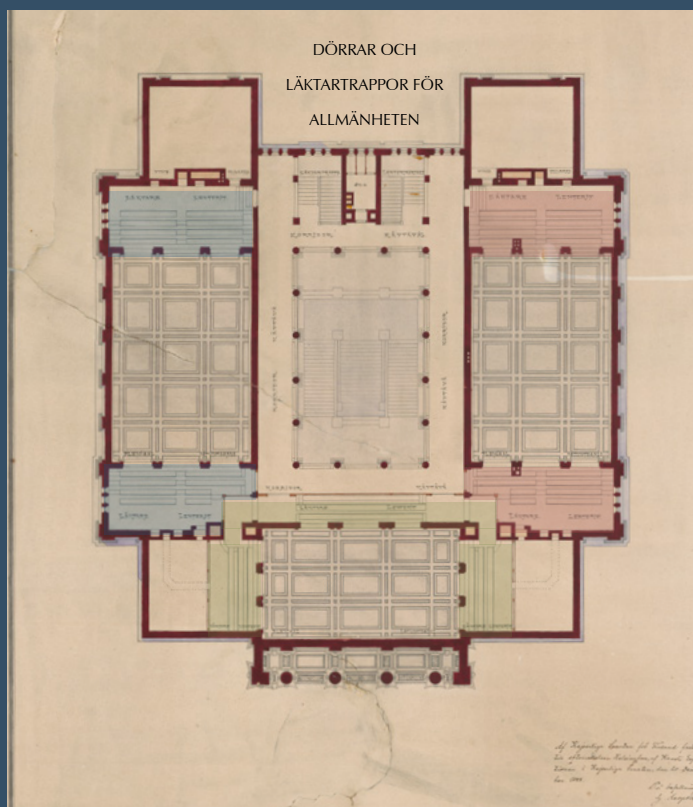
I sin ursprungliga användning fungerade trappan inte bara som mötesplats för ständerna, utan också som en scen vilken allmänheten kunde beskåda från korridoren på läktarvåningen. Allmänheten kom in i byggnaden från Ständerhusparken, genom de östra dörrarna och längs läktartrappan i bakgrunden till tredje våningen, till salens läktare.

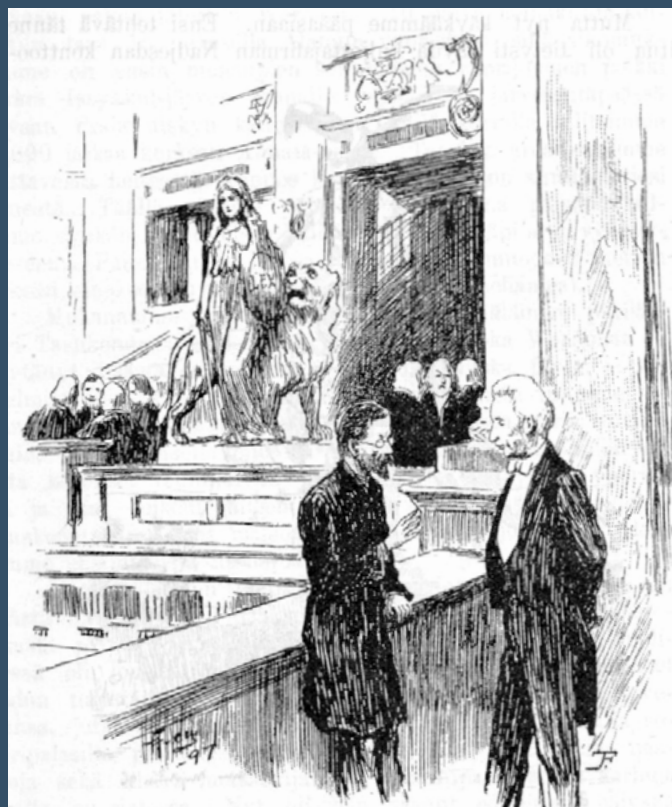
På Ständerhusets första våning fanns utskottsrum och gemensamma lokaler som betjänade verksamheten i huset, varav den viktigaste var kanske "rekreationsrummet", dvs. en restaurangsal som drevs av en utomstående restauratör. Huvudingången genom den ståtliga pelarporten på Snellmangsgatan var bara tillgänglig för utvalda.

Ständerhusets andra våning är huvudvåningen. Ditt går man upp längs ståtliga monumentaltrappor som finns på mittaxeln. I planritningen har anvisats de tre ständernas salar, förrummen och kanslierna. Storleken på trapphuset och de hall- och korridorutrymmen som omger det berättar med arkitekturens medel hur viktigt samarbetet mellan ständerna ansågs vara.

Medborgarna kunde följa diskussionerna och maktutövningen genom att komma in från gårdssidan och gå upp för trappan till läktarvåningen. Planritning G. Nyström, 1888, Riksarkivet.

Att representanter möts över ståndsgränserna har varit en viktig del av byggnadens funktion och utan tvivel också av utvecklingen av den finländska demokratin. Kyläkirkjasto Kuvallehti 1.4.1897.

Endast ett fåtal mötesbilder har bevarats från ständslantdagarna. Ovan prästerskapets sal och nedan böndernas sal.

Ständerhusets faser

Ständerhuset i självständiga Finlands riksdagsanvändning 1907–1931

Början av 1900-talet var en period med omfattande medborgarverksamhet. Det finska folket vaknade upp till medvetande inte bara om sitt förflutna utan också om sin framtid. I slutet av 1905 utvecklades jäsningstillståndet i samhället till en storstrejk och krav på allmän och lika rösträtt. När den första lantdagen med 200 representanter valdes i mars 1907, ändrades Ständerhusets betydelse med en gång.

Ständerhuset representerade en föråldrad maktutövning där ständerna bildade egna klickar och i dess lokaler saknades en tillräckligt stor möteslokal, där hela enkammarriksdagen skulle ha fått plats. Det rådde enighet om att Ständerhuset inte lämpar sig som den nya lantdagens hus. I det knappa ekonomiska läget och den politiskt instabila stämningen diskuterades ärendet i årtal – ska det bli en utbyggnad eller en ny byggnad?

Gustaf Nyström hann utarbeta flera olika alternativ för att bygga ut Ständerhuset, men till slut beslutade man sig för en arkitekttävling och en ny byggnad. Det nya riksdagshuset blev färdigt först 1931, så den unga lantdagen/riksdagen förblev hyresgäst i nästan 25 år, först i Frivilliga brandkårens hus, bredvid Ateneum, sedan i det så kallade Heimolahuset (båda har sedermera rivits). Ständerhuset betjänade riksdagen som möteslokaler för mindre grupper, som kansli och som bibliotek.

Ständerhuset används av vetenskapliga samfund 1931–1983

När riksdagen sedan äntligen kunde flytta in i sitt eget hus, fanns det många som ville överta Ständerhuset. Slutligen ansågs Vetenskapliga samfundens delegation vara bäst lämpad för huset. Delegationen som grundats 1899 främjade samarbetet mellan samfunden, vilket i sin tur syftade till att främja den vetenskapliga debatten och publiceringen av forskningar. Under de följande årtiondena blev Ständerhuset en mötes- och seminarieplats som användes flitigt av flera aktörer. Delegationen förde med sig ett stort biblioteksväsande. Utrymmena på våningarna och läktarna togs i bruk som bibliotek genom att med mellanbottnar indela de höga lokalerna i två nivåer.

När besittningen övergick år 1931 gjordes en omfattande ändring av uppvärmningssystemet i byggnaden: Berggrens sofistikerade uppvärmnings- och ventilationssystem nedmon-

terades nästan helt och hållet. Uppvärmningen sköttes med värmeelement med vattencirkulation och ventilationen torde ha fungerat passivt via de gamla kanalerna.

Totalrenovering av Ständerhuset 1988–1991

I slutet av 1970-talet började man aktivt utarbeta planer på att få byggnaden i statlig representationsanvändning. Fasaderna renoverades i stor utsträckning under flera år och man började ange det nya sättet att använda byggnaden. De Vetenskapliga samfunden hade i cirka 50 år utnyttjat byggnaden konservativt och med knapp finansiering. Under denna period hade ändringsåtgärderna varit mycket begränsade.

Under ledning av byggnadsstyrelsen och arkitektbyrån Helander-Leiviskä inleddes en långsam, delvis rekonstruerande, totalrenovering. Den långa renoveringsprocessen innebar en genomgripande totalrenovering av hela byggnaden och en slags omtolkning. Byggnaden fick en ny mekanisk ventilation där man utnyttjade byggnadsmaterialen i de ursprungliga kanalerna. Eltekniken förnyades på ett omfattande sätt och belysningen planerades så att man utnyttjade den ursprungliga armaturen. På bottenvåningen placerades ett fullskaligt professionellt kök som kan ge restaurangtjänster på representationsnivå samt större toaletter för allmänheten än tidigare. I stället för de tidigare toaletterna installerades en hiss som gick till alla våningar i byggnaden.

I fråga om målade ytor på interiörer gjordes en undersökning av de historiska faserna genom arkivundersökningar och färgprover som togs på platsen. Ett centralt tema som styr restaureringslösningarna var en samordning av den ursprungliga färgdräkten 1891 och den lättare jugendfasen 1900–1904, så att de två epokerna med olika estetik naturligt sammanfaller. Alla dörrar, fönster och golv renoverades med respekt för originalmaterialet. På Ständerhusets fasader återställdes den stenimitation som gjorts med kalkfärg och färgrikedomen i dekorationerna.

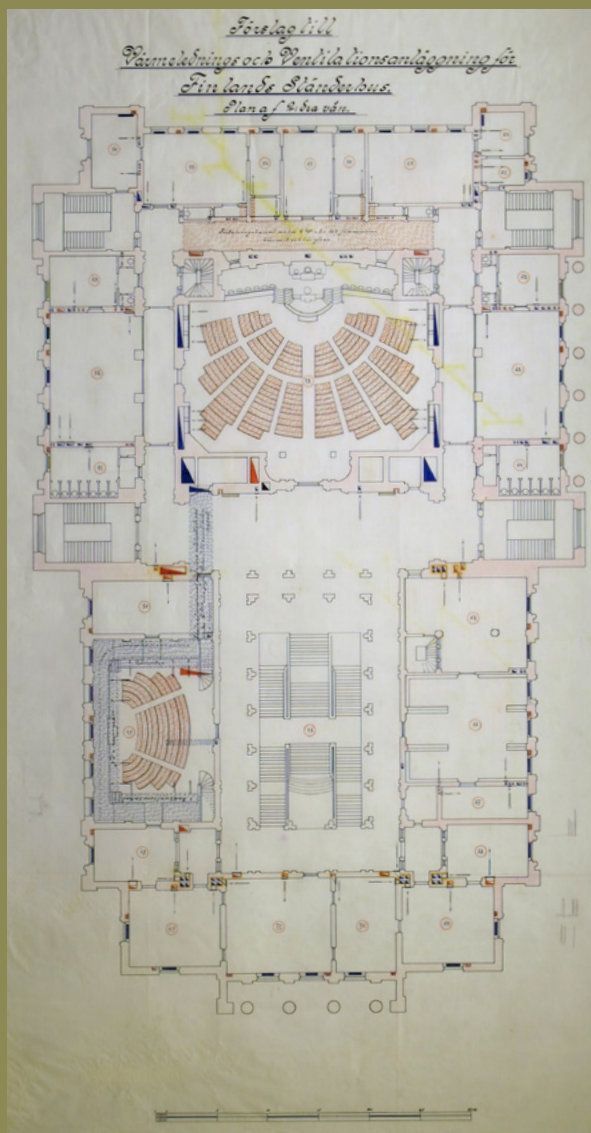
Restaureringen av Ständerhuset var i sin tid ett exceptionellt projekt både i fråga om omfattning och utgångspunkter. Man försökte kombinera användningen av gamla arbetsmetoder och material med principerna för modern konservering. Ytor togs fram, rekonstruerades, restaurerades och konserverades. På Ständerhusets byggarbetsplats växte fram en ny generation experter inom restaureringsbranschen, som lärde sig att arbeta med traditionella material.

Den dunkla vestibulen leder till trapphuset i huvudhallen.

Ljuset i monumentaltrappan i husets mittaxel kommer ovanifrån – det varmtonade glastaket dominerar rummet. Under sommaren åtföljs det rikliga ljuset av gassande värme, under vintern infaller skymningen tidigt och sval luft sänker sig uppifrån nedåt.

Gustaf Nyström utarbetade flera planer för att bygga ut Ständerhuset till ett nytt riksdagshus. Nyström placerade en plenisal för 200 ledamöter i den nya delen, i Ständerhusparken. De stora salarna på Ständerhusets huvudvåning är indelade i mindre utskottsrum och kontorsrum. Den nya delen skulle till sin volym ha varit större än Ständerhuset. Plan för uppvärmning och ventilation, Byggnadsstyrelsen, Riksarkivet.

Grundlagsutskottets möte 1918, ordförande K. J. Ståhlberg, senare Finlands förste president från 25.7.1919. Fotograf E. Sundström, Helsingfors stadsmuseum.

Demonstration utanför Ständerhuset för allmän och lika rösträtt 14.4.1905. Helsingfors stadsmuseum.

Den kännetecknande färgen för böndernas sal är starkt blå, i borgerskapets sal är den vinröd. Snygga träskåp som efterliknar mantelspisar, inrymmer utrustning för ventilation och värme, både vid den ursprungliga användningen och i våra dagar.

När Ständerhuset var i de vetenskapliga samfundens besittning, var användningen av huset mycket mångsidig. På bilden finns röster från riksdagsvalet i Helsingfors distrikt 1930 i stora säckar i borgerskapets sal. Bakom bordet till vänster den unge Urho Kekkonen. Foto MV.

När de vetenskapliga samfunden överlät huset till statsrådets kansli 1978, hade en stor del av de inre ytorna fått en stark patina. 1979, Veikko Laine, HL.

Vid sidan av samfunden användes huset av olika föreningar, universitet och även av statliga aktörer. I november 1945 fördes den tunga krigsansvarighetsprocessen i borgerskapets sal, där Finlands politiska ledning under fortsättningskriget ställdes inför rätta. Foto Hugo Sundström, Museiverket.

Stämningen i bibliotekslokalerna förblev relativt oförändrad i många årtionden. Foto Riksdagens arkiv.

Förslag till skulpturtävlingen i det nya riksdagshusets sessionssal var framlagda i borgerskapets sal (220). 1930, foto Museiverket.

Byggandet av Ständerhusparken

Helsingfors stads landskapsbild och parker började utvecklas kraftigt på 1890-talet, eftersom Helsingfors stad 1889 inrättade en tjänst för en trädgårdsmästare till vilken den svenske trädgårdsmästaren och planeraren Svante Olsson valdes. Han inledde omedelbart stora projekt för att modernisera och restaurera trädgårdar och parker i Helsingfors. Till följd av detta skapades ett stort antal vackra och välskötta parker och esplanader i staden. Färgprakten och lummigheten i dem gjorde Helsingfors till en av de vackraste städerna i Norden.

Svante Olsson utarbetade en plan för skvärerna vid Finlands Banks och Ständerhuset i början av 1890-talet. I den färglagda planritningen (Plan af skvärerna vid Finlands Bank & Ständerhuset) presenteras vardera byggnaden, parken framför Finlands Bank samt Ständerhusets tomt i sin helhet. Lösningen är symmetrisk och följer arrangemang som var typiska för slutet av 1800-talet och som kopierats från modellböcker. Syftet med arrangemanget var också att framhäva byggnadens symmetri samt att skapa en öppen plats på området mellan Ständerhuset och Finlands Banks byggnader på båda sidor om Snellmansgatan.

Gräsparterrerna på Ständerhusets bakgård och de grusgångar som avgränsade dem var tydligt utformade och även där framhövdes symmetrin i Olssons plan. De stilrena trädrader som avgränsade byggnaden lyfte fram områdets värdefulla och parkliknande utseende som en del av den omgivande stadsstrukturen. Buskarrangemangen var massiva och stödde byggnadens stiliga dimensioner både på framsidan och baksidan. Syftet med planteringarna var också att turvis dölja och öppna vyer samt göra parken överraskande.

I Ständerhusparken planterades plantor av lindar, lönnar, almar, hängaskar och björk. *Betula alva laciniata* är en variant av vårtbjörk från Sverige. Den utvecklades av sig själv i Stockholm på 1830-talet. Den har silverglänsande blad på undersidan som gjorde den särskilt vacker, och av denna björkart planterades ståtliga exemplar på Observatorieberget och i Ständerhusparken. Vid slutförandet av parken 1895 planterades två almar vid Riddaregatan. Almarna finns fortfarande där.

I slutskedet av byggandet var eventuellt Johan Valfrid Skogström (1867–1916) arbetsledare för byggnadsentreprenaden i Ständerhusparken. Han kom också från Sverige

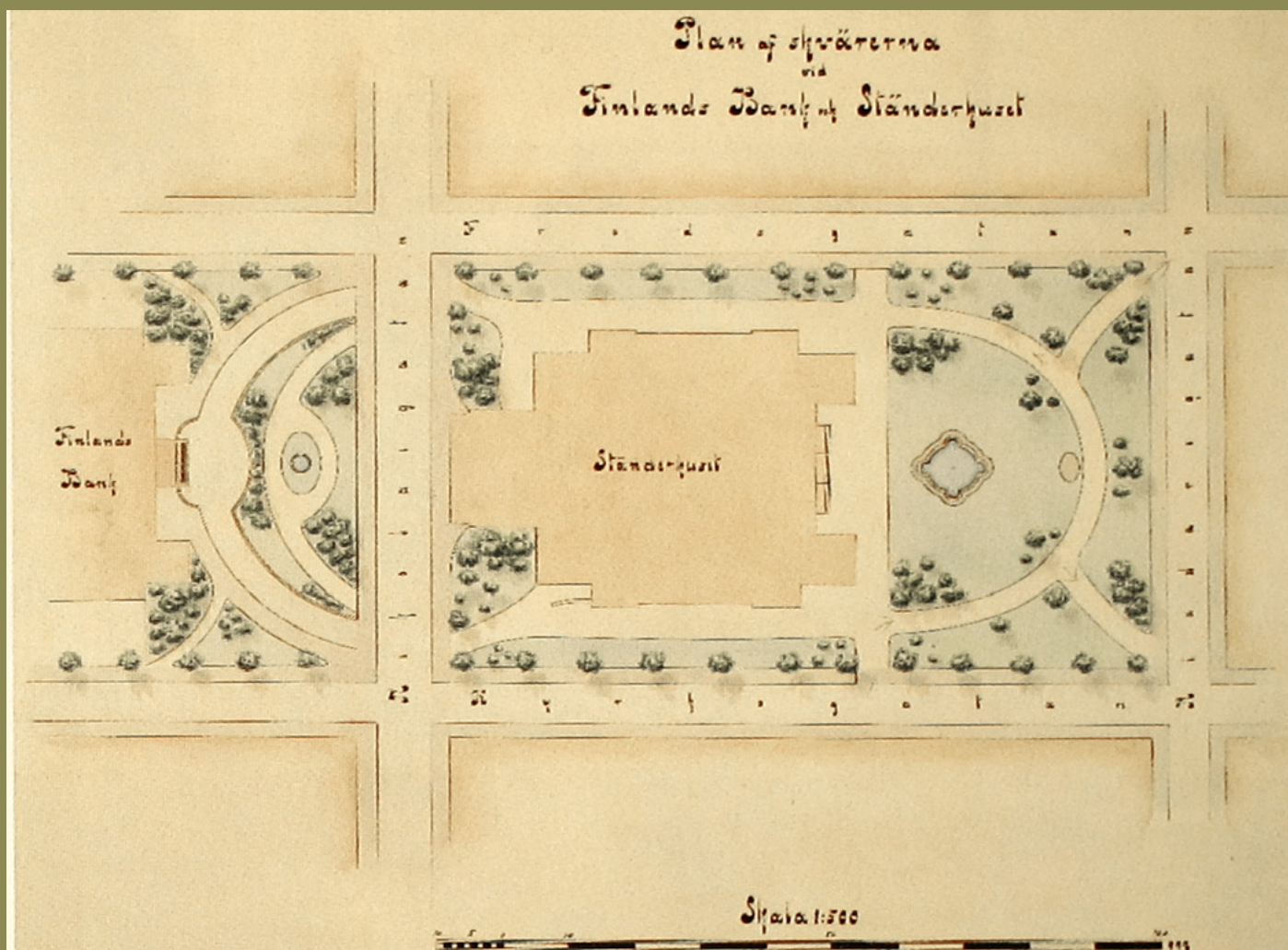
och fick sin trädgårdsmästarutbildning vid Kungliga lantbruksakademin i Stockholm. Han flyttade till Finland vid 25 års ålder och var arbetsledare för parkväsendet i Helsingfors stad 1892–1896. Därefter grundade han en egen trädgårdsarkitektbyrå i Helsingfors, där man utarbetade planer för bl.a. Laxpojo, Oitbacka och Forsby herrgårdar och villorna i Dalby och Hvittorp. Flera av hans uppdrag blev ofullbordade när han förolyckades i en tågolycka vid bara 49 års ålder. Därefter fusionerades hans byrå med Olssons trädgårdsarkitektbyrå.

Den organisation som ansvarade för Helsingfors stads ekonomiförvaltning, drätselkammaren, beställde av parkväsendet 30.6.1892 skötseln av Ständerhusparken för sexhundra mark per år, summan motsvarar cirka 2 700 euro i dagens värde. År 1910 höjdes anslaget för skötselkostnaderna till 1 170 mark, vilket motsvarar cirka femtusen euro i dagens värde. I slutet av 1910-talet överfördes skötseln av parken från staden till statens fastighetsverk, som försummade skötseln och parken förföll snabbt. Våren 1920 övertog Helsingfors stad på nytt ansvaret för skötseln av parken och kom överens med Ständerhusets överkamrer om restaureringsarbeten till ett värde av 16 550 mark.

En storm i början av juli 1929 fällde en gammal lönn i Ständerhusparken vid Riddaregatans sida, men den ursprungliga utformningen av Ständerhusparken återstod fortfarande på en flygbild från 1943. På 1960-talet installerades en sandlåda i parken och så småningom tog lekfunktioner över hela bakgården.

Ständerhusets huvudtrappa är inramad av träd- och buskgrupper år 1929. Syrenerna har skötts som stambuskar. Till vänster finns fortfarande en paraplyalm, men till höger om bilden framgår det att den redan har avlägsnats söder om trappan och ersatts med en lind. Foto Helsingfors stadsmuseum.

På 1960-talet omgavs trappan av stora träd. Foto Kanerva, Helsingfors stadsmuseum. Ständerhusparkens plan från 1892. Foto: Häyrynen Maunu: Maise-mapuistosta reformipuistoon. Helsingin kaupunkipuistot ja puistopolitiikka 1880-luvulta 1930-luvulle, Helsingfors-Samfundet 1994.

Gräsmattan runt fontänen och den bågformade gången 1907. Gräsmattan och den strukturerande stenmjölgången har i parken skapat en skala och färgvärld som avviker från den nuvarande. I mitten av bilden syns den björkbensbänk som ursprungligen användes i parken. Foto Helsingfors stadsmuseum.

Ständerhusparken och parkmästaren Svante Olsson

Svante Olsson (1856–1941) föddes i Skåne. Han arbetade som trädgårdspraktikant i Köpenhamn och vid flera kungliga slott i Sverige. Därefter arbetade han som assistent till stadens trädgårdsmästare i Stockholm vid en tidpunkt då ett omfattande parkbyggnadsprogram började genomföras där.

Olsson var Helsingfors trädgårdsmästare 1889–1924 och utarbetade under den tiden planer och ansvarade för att bygga och/eller restaurera cirka fyrtio objekt på områden som omfattade sammanlagt sjuttio hektar. Största delen av parkerna i Helsingfors stadskärna har han planerat eller moderniserat. Hans första arbeten var uttryckligen Ständerhusparken och dess föregångare Riddarparken, men de viktigaste arbeten som han genomförde var Brunnsparken och parken i Observatorieberget och Eiraparken.

Olsson var vid sidan av sin tjänst planeringskonsult och utarbetade bl.a. planer för herrgårdsparker. Sedan mitten av 1910-talet arbetade Svante Olsson som expert vid planeringsarbeten, som utfördes av Paul Olssons trädgårdsarkitektbyrå och som var Svante Olssons son. Paul Olsson utbildade sig också till trädgårdsarkitekt i Tyskland. Som stadsträdgårdsmästare befäste Svante Olsson under 1890- och 1900-talen en europeisk stadsparks kultur och en tidstypisk tysk trädgårdsstil i Helsingfors och småningom i hela landet. Svante Olsson deltog aktivt i föreningsverksamhet, arrangemang för trädgårdsutställningar och redigering av tidningar i branschen. Han rönt stor uppskattning i de finländska trädgårdskretsarna.

Till vänster Ständerhusparkens planerare, Svante Olsson, 1916. Foto Finska Trädgårdsodlaren 9/1916. Till höger Johan Skogström, sannolikt arbetsledare för byggande och underhåll av Ständerhusparken. Foto Esbo stadsmuseum.

På fotot från 1931 är planteringarna cirka 40 år gamla. Fontänens omedelbara omgivning var mycket grön och omgavs av rikliga planteringar. Foto Rönnberg, Helsingfors stadsmuseum.

Lindarna har blivit stora och skymmer Ständerhusets byggnad sett från hörnet av Riddaregatan och Fredsgatan 1907. Skyddsstängslet vid parkens kant har varit mycket lätt och luftigt. Foto Brander, Helsingfors stadsmuseum.

Parkarbetare tar paus i Ständerhusparken på 1930-talet. Foto Pälä, Helsingfors stadsmuseum.

Gräsmattan runt fontänen och den bågformade gången 1907. Gräsmattan och den strukturerande stenväggsgången har i parken skapat en skala och färgvärld som avviker från den nuvarande. I mitten av bilden syns den björkbensbänk som ursprungligen användes i parken. Foto Helsingfors stadsmuseum.

Ständerhusparkens bakgård med fontän troligen år 1900. Till höger syns en stor buskgrupp som följer Ständerhusets dimensioner. Längs den gång som omger fontänen finns mindre planteringar. Foto Helsingfors stadsmuseum.

Istandsättning och restaurering av Ständerhusparken

I planen för Ständerhusparken är det fråga om istandsättning och restaurering av en historisk trädgård som härstammar från 1890-talet och som Senatfastigheter besitter och som fungerar som ett offentligt rum.

Utgångspunkter för planeringen

Utgångspunkten för planeringen av Ständerhusparken är en restaurering av den historiska parken så att också lekparkens staket och tillhörande funktioner bevaras. Svante Olssons gamla arrangemang kan inte rekonstrueras helt och hållet, vilket innebär att lekplatsen och vistelseparken samordnas på samma sätt som i Olssons ursprungliga arrangemang. Valet av växter, material och inventarier i parken ska i möjligaste mån hållas i samma anda som under skiftet mellan 1800- och 1900-talen, men de ska också uppfylla moderna krav på användning och underhåll.

Trädbestånd och planteringar

Parkens befintliga trädbestånd bevaras i huvudsak, men vissa träd som är i dåligt skick och farliga förnyas. En undersökning av trädbeståndets skick har gjorts av en arborist som är specialiserad på vård av gamla träd. Under byggandet ska särskild uppmärksamhet fästas vid värnandet av det bevarade trädbeståndet och dess livskraft.

Planteringarna i parken har utformats så att fontänens mittaxlar och diagonala axlar förblir öppna. Lindraderna vid Kyrko- och Fredsgatan ska kompletteras. Planteringar av stamplanter i byggnadens hörn är hängaskar, vid hörnet av Riddaregatan och Kyrkogatan planteras en enskild alm och blommande småträd planteras på in- och utsida av lekparkens staket. Lekplatsens staket täcks av slingerväxter.

På båda sidor om trappan vid huvudingången vid Snellmansgatan återställs de ursprungliga inramande buskgrupperna med stora stamsyrener. Sittfördjupningarna i trappans hörn kommer att förseas med ett säte och en kruka för plantering av säsongväxter.

Fontänen

Runt fontänen återställs den halvmånformade gräsmattan och bågformade planteringar av rabattrosor och perenner som omger fontänen. Gräsmattan avgränsas av en bågformad grustäckt gång som liknar Olssons konstruktion, men bågen är flackare för att det ska finnas tillräckligt med utrymme för ett staket kring lekplatsen. Vid båggången installeras bänkar.

Östra sidan av Ständerhusparken och fontänen sett högt upp från Ständerhuset. På bilden syns de bågformade planteringar som omger fontänen, det halvmånformade gräsområdet och den bågformade gången som omger den samt lekplatsen mot Riddaregatan. Bildutdrag från en virtuell modell av parkplanen.

Ständerhusets huvudingång samt omgivande syrenplanteringar och hängaskar. Bildutdrag från en virtuell modell av parkplanen.

Lekplatsen sedd från hörnet av Riddaregatan och Fredsgatan. Riddaregatan är till vänster på bilden. Bildutdrag från en virtuell modell av parkplanen.

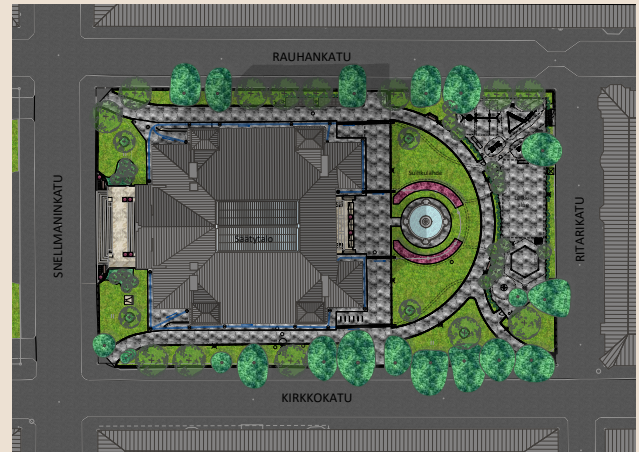
Kvällsvy mot Ständerhuset sett högt från Riddaregatan. Lekplatsen finns i förgrunden. Bildutdrag från en virtuell modell av parkplanen.

Lekområdet

Den del av parken som ligger mot Riddaregatan får ett nytt staket kring lekplatsen samt inventarier och utrustning. Till den inhägnade lekplatsen väljs moderna och ändamålsenliga inventarier och utrustning, men vid färgvalet strävar man efter att vara diskret och att inte installera dem på de viktigaste utsiktsaxlarna.

Belysningen

Parkbelysningen förnyas. Vid belysningen strävar man efter lösningar som stöder och tryggar användningen av parken samtidigt som parkens arkitektur framhävs på ett diskret sätt. Armaturen placeras inte på de centrala utsiktsaxlarna och avsikten är att placera dem så att de beaktar parkens symmetri. Parkens fontän framhävs vid mörker som en del av parkens belysningsarkitektur med diskret punktbelysning.

Illustrerad plankarta för renoveringen av Ständerhusparken.

Skulpturen i gaveltriangeln

Gaveltriangeln i Ständerhuset består av en över 18 meter lång skulpturgrupp i brons och är ett av Finlands viktigaste offentliga konstverk. Skulpturen i gaveltriangeln skulle bli en slags tolkning av den finsknationella andan, och utkastet till den hade begärts av den tidens mest kända skulptör Carl Eneas Sjöstrand. Beställningen av den egentliga skulpturen försetades emellertid. När frågan överfördes från Ständerhusets byggnadsutskott till de demokratiskt fungerande ständerna, beslöt de år 1891 att utlysa en allmän tävling om skulpturen, eftersom "ständerna anser att man bör få ett så fint konstverk som möjligt". Lukutuvan joululehti 1903, s. 8–9

Segraren i tävlingen som genomfördes 1893 blev skulptören Emil Wikström, vars verk tolkar det finländska folkets utvecklingsstadier via teman om bildning, arbete och kamp fram till den första lantdagen 1809. Den centrala figuren i skulpturen är Alexander I, som vid Borgå lantdag avgav en regentsförsäkran och stadfäste det autonoma Finlands grundlag. Detta har tolkats som utgångspunkten för Finlands autonomi. Skulpturen var alltså på sin tid betydelsefull, inte bara på grund av sin fysiska storlek och sina konstnärliga meriter, utan också på grund av sitt politiska innehåll. Februarimanifestet 1899 hade inlett förryskningsåtgärderna, som i Finland tolkades som ett försök att häva grundlagen. När Emil Wikströms mångdelade skulptur anlände till Finland 1903 var de politiska stämningarna spända och det finsknationella budskapet i skulpturen mycket känsligt.

Flera årtionden senare berättade Wikström följande om hur skulpturen installerades och avtäcktes:

"De mörka septemberkvällarna hade redan infallit, då skulpturerna började plockas fram ur sina trälådor och bars fram till Ständerhuset där de hissades upp. Natt efter natt arbetade vi, frisen fortsatte att växa, men på dagarna fanns det inga tecken på allt detta arbete, eftersom ställningar och säckar skymde allt där uppe.

Men nu måste jag berätta en sak för er. När frisen var nästan klar, bestämde professor Nyström och jag att vi gömmer i frisen ett lyckobringande föremål som främjar allt gott, på sätt och vis en god ande som skyddar huset. Prof. Nyström valde två strofer ur Runebergs psalm "Bevara Gud, vårt fosterland", som jag lät guldsmeden Fagerroos gravera på kopparskivor. Sedan i den mörka septembernatten, efter det att arbetarna gått, klättrade jag upp på ställningarna, gick in igenom bröstet på en liggande soldat som fanns i frisens högra hörn – ett hål

hade lämnats i harneskens bröst – jag gick stapplande bland den villervalla som fanns mellan vinden och de järnstänger som höll frisen på plats, tills jag slutligen kom fram till bilden av religionen. På religionens bröst fäste jag kopparplattan, i vilken graverats verserna som utstrålar stark tro och tillit på fosterlandet. Sedan gick jag tillbaka, den fallna soldatens harnesk sattes på plats; dagen därpå revs ställningarna och frisen var redo att ses av hela folket. Men kopparplattan som gömts i frisen förblev min och Nyströms hemlighet, så länge som den ryska makten varade här.

I mitten av frisen står Alexander I. Vid hans fötter finns Finlands vapen som omges av ett band med orden: "LEGES ET INSTITUTA FENNIÆ SOLENNITER CONFIRMATÆ" (Finlands lagar och institutioner har högtidligt stadfästs) – dessa ord tycktes då skapa ett ödesdigert eko. Dessa ord, precis som den starka fosterländska känsla som hela frisen utstrålade gjorde ryssarna rasande. Bobrikov informerades naturligtvis samma dag om detta och skickade sina män för att undersöka vad som hände kring Ständerhuset.

Redan följande dag ringde prof. Nyström och berättade att generalguvernören vill ha en förklaring och jag måste genast gå och avge den. Men det var ingen fara. När vi gick igenom handlingarna, såg vi bland dem mitt ursprungliga utkast, som Nikolaj II hade godkänt med sin egenhändiga underskrift nio år tidigare. Bobrikov lugnade ner sig och ärendet orsakade inte några större besvär för någon. Men någon högtidlig avtäckningsceremoni för att hedra frisen hölls aldrig."

Skulptören Emil Wikström i sin Parisateljé omkring år 1900. Skulptörens gestalt avslöjar storleken på den halvfärdiga skulpturen. Personfigurerna är cirka 2,2 meter höga, skulpturen är vid sin högsta punkt cirka 3 meter hög och skulpturgruppens totala bredd något över 18 meter. De mörkgrå figurerna är av lera och under arbete, de ljusa figurerna är redan gjutna i gips. Bildkälla: Gallen-Kallela Museet.

Skulpturen i gaveltriangeln

1. Det finska folkets forntid och folkdiktning

"Längst i kanten har svedjeland röjts i vildmarken. Här finns kärvar, plogar och en yxa i stubben. Lika länge som man har odlat marken har man odlat själen: med Väinös kantele ger en finsk man i sitt svedjeland uttryck för sina stämningar genom sång och toner."

Kyläkirjaston kuvalehti nr 12, 1903.

2. Folkbildning och bonde, familj

"Den litterära bildningens begynnelse: en mor lär sitt barn grunderna i läsning. Från denna grund har en högre materiell och själslig kultur skapats, vilket nästa grupp representerar."

Kyläkirjaston kuvalehti nr 12, 1903.

3. Arbete och industri

"En jordbrukare som i sitt anletes svett använder en spade, en arbetare med en hammare i handen representerar industrin, bakom honom en man som bär symbolen för handel och framför honom en vetenskapsman som stillsamt funderar med sina tavlor samt Finlands unga konst i form av en ung pojke som skapar en figur."

Kyläkirjaston kuvalehti nr 12, 1903.

4. Lag

Mittgruppen avgränsas till vänster av figuren Lag. "Mittgruppen avgränsas till vänster av Lagen, som lutande mot en tavla med årtalen för vår grundlag, samtidigt pekar mot himmelen, vars eviga rättfärdighet är en väktare av lagens helighet och grunden för samhället."

Kyläkirjaston kuvalehti nr 12, 1903.

5. Ständernas representanter

Till vänster om kejsaren står en representant från borgarskapet, talman Christian Trapp och adelsman landmarskalk, baron Robert Wilhelm de Geer.

6. Regentsförsäkran

"Det centrala temat i skulpturen är Alexander I, här avbildad vid tiden för Borgå lantdag 1809, där han avger sin regentsförsäkran som garanterade Finland en autonom ställning som en del av det ryska kejsardömet. Finland behöll sin grundlag från den svenska tiden. Representanterna för ständerna bevitnar denna försäkran. Bakom kejsaren finns gestalten av den tronstol som liknar den som användes i domkyrkan i Borgå 1809.

"Den milt blickande, ädle kejsaren Alexander I framställs vid en oförglömlig tidpunkt när han förklarar att Finlands folk numera upphöjts bland nationernas antal. Bakom honom finns tronstolen och på dess sidor budbringare som med sina horn som med sina horn betonar händelsens relevans.."

Kyläkirjaston kuvalehti nr 12, 1903.

Den latinska texten LEGES ET INSTITUTE FENNIAE SOLENNITER CONFIRMATAE hänvisar till denna händelse där Finlands lagar och institutioner högtidligt stadfästas. Den latinska texten har stavats på ett annat sätt än sedvanligt: "högtidligt" brukar man stava solemniter.

7. Ständernas representanter

Till höger om kejsaren står en representant för prästerskapet, ärkebiskop Johan Tengström och böndernas talman, hemmansägare Pehr Klockars.

8. Tro

Mittgruppen avgränsas till höger av figuren Tro. Stårkandet av kristendomen nämndes särskilt i formuleringarna i regentsförsäkran 1809. I Kyläkirjaston kuvalehti beskrevs figuren på följande sätt: "Tro, håller bibeln i handen och lyfter högt upp ett kors, för

att sedan styra sin av kampen utmattade blick mot Gud, som ger styrka och hjälp och som har nationernas öden i sina händer. Kyläkirjaston kuvalehti nr 12, 1903.

9. Mot en bättre framtid och försoning

"I nästa grupp ser vi "försoningen" – en kvinna förbinder armen på en sårad krigare. Bredvid står en stark ung man och en erfaren gammal man lägger handen på hans axel och uppmuntrar honom att tro på en bättre framtid, något som de knäböjande kvinnorna bredvid dem ber att Gud ska ge dem."

Kyläkirjaston kuvalehti nr 12, 1903.

10. Krig och kamp

"Till höger har det finska folkets utveckling genom strid återgetts på ett högstämt och naturligt sätt. Längst mot kanten ligger en stupad krigare under en kanon; sedan kommer två andra krigare som fortfarande är mitt i en brinnande strid."

Kyläkirjaston kuvalehti nr 12, 1903.

Frisen Segertåget

Tidsplanen för att bygga Ständerhuset var mycket intensiv. De konstverk som planerats för byggnaden hann inte färdigställas inom tidsplanen, utan man beslutade att de skulle genomföras stegvis, efter att huset tagits i användning. Historien om frismålningen med det antika motivet har ett samband med detta brådskande genomförande.

När ställningarna kring Ständerhuset togs ner i augusti 1890 och stadsborna fick beundra det, fick den nya byggnaden rikligt beröm, men temat på fasaderna gav också upphov till kritiska kommentarer. Nya Pressens journalist fäste särskild uppmärksamhet vid den fris som målats på fasadens övre del och som föreställer ett segertåg:

”Måhända skulle detta intrycka af en viss lätthet och omanlighet aflägsnas allaredan i fall frisens osköna majolika- och heraldiska-färger utbyttes mot andra, och i fall det af platt intet motiverade segertåget bortlämnades. Detta segertåg finna vi för vår del olämpligt till ämnet och hvad valet af färgerna beträffar, störande och oskönt.”

Nya Pressen 24.8.1890.

Konst eller ornament?

I arkitekten Gustaf Nyströms plan från 1888 kretsar kring byggnaden en fris med människo- och hästfigurer och i gaveltriangeln finns en ståtlig skulptur. Arkitekten hoppades att inte bara skulpturen utan också relieffrisens skulle genomföras av en skulptör. Man hade beställt ett utkast för gaveltriangelns skulptur, men genomförandet av frisen som ett konstverk var inte möjligt inom ramen för de knappa resurserna. Målningssuppletet av en tillfällig fris gavs därför till gavs därför till målningssuppletören Salomo Wuorios företag. Målningen med tåget är alltså ett slags ”place holder”, med vilken plats reserverades för konst på fasaden. I sitt första utförande var det mest framträdande elementet på Ständerhusets fasader just denna levande fris i röda och gula nyanser, eftersom skulpturen i gaveltriangeln försenades av flera orsaker.

Relieffriser med människogestalter på fasaden har internationella förebilder från olika århundraden. En sannolik förebild har varit dansken Bertel Thorvaldsens så kallade Alexanderfris, som konstnären utformade 1818–1828 för att hedra Napoleons besök i Rom. Thorvaldsens arbete har enligt uppgift inspirerats av den så kallade Panathenaia-frisen på Parthenontemplet i Aten. Alexanderfrisens blev en välkänd, ikonisk förebild för klassicistisk skulpturkonst. En jämförelsepunkt som är intressant ur finländsk synvinkel är C. E. Sjöstrands relieffris Väinämöinen spelar från 1860-talet, som finns i vestibulen i universitetets huvudbyggnad. I frisen har finsknationella Kalevala-sagor tolkats i antik stil, inklusive kläderna. Temat i Ständerhusets fris och sammansättningen har veterligen sina rötter i S. Wuorios företag. De verk som företaget gjorde har vanligen hämtat sin inspiration från mo-

dellböcker och internationella källor, men är inte direkta kopior utan balanserade kombinationer och tolkningar. Det bärande temat i segertåget är att överlämna en skriftrulle till de grupper av äldre män som står på podiet på båda sidorna av mittrisalit. En tidigare undersökning har föreslagit att skriftrullarna symboliserar lagen och att den unge man som överlämnar skriftrullen till representanterna för ständerna symboliserar kejsaren. Tolkningen av gestalterna på Ständerhusets fris baserar sig på forskare Ilkka Kuivalainens artikel *Antiikin innoittamia kulkuekuvauksia* från 2018 (*Taidehistoriallisen seuran tutkimuksia* 50).

Från tillfällig till slutgiltig

Ett nytt genomförande av frisen med ett finländskt tema blev till sist överkört vid genomförandet av det omfattande verket i gaveltriangeln. Emil Wikströms skulpturgrupp sattes på plats först 1903. Samtidigt gjordes en första, moderniserande underhållsmålning på fasaderna. Den nyansrika och materiella färgdräkten fick vika undan för en lättare och ljusare dräkt. När den väldiga bronsskulpturen, som uttrycker den nationella identiteten, sattes på plats, beslöt man att måla över hela det kritiserade antika segertåget! Byggnadens utseende fick en ny, modern tolkning som för sin del har framhävt den ståtliga skulpturens betydelse både visuellt och innehållsmässigt.

Decennierna slet småningom på fasadytorna. Det självständiga Finlands nya riksdag var inte villig att använda pengar på att restaurera en föråldrad representationsbyggnad. När det nya riksdagshuset blev färdigt 1931 överläts Ständerhuset som möteslokal till de vetenskapliga samfundet. De följande årtiondena var knappa tider. Småningom, när sol, vind och regn slet på den målade ytan, började frisens gestalter synas igen. Det gjordes just inte alls några underhållningsmålningar av fasaderna, men för de olympiska spelen 1952 genomgick Helsingfors en ansiktslyftning och tydligen fick också Ständerhuset då genomgå en snabb kalkmålning. I detta sammanhang antas frisen ha fått en restaurering. Det var först 1971, under ledning av konservator Pentti Pietarila, som frisens historiska värde och intresse bidrog till en ordentlig konservering och restaurering. På vissa ställen målades verket som nästan blivit färglöst om med kalkfärg, delvis med freskoteknik. Figuren sparades också på stora plastfilmer som år 2023 hittades på vinden, visserligen sköra och blekta, men ändå beviskraftiga.

I samband med den senaste totalrenoveringen av Ständerhuset 1987–1991 genomgick frisen Segertåget en konservering. Silikat (kaliumsilikat) valdes som bindemedel på grund av den snabba förslitningen av de förkalkade ytorna. I samband med den pågående totalrenoveringen konserveras målningarna på frisen igen. Det exakta återställandet av figurernas ursprungliga former efter flera korrigeringar måste på de mest slitna ytorna förstärkas nog delvis göras utifrån gissningar. Men på mer skonade ytor är det ursprungliga avtrycket fortfarande möjligt att ställvis återställa. Frisen Segertåget är ett särskilt exempel på omtolkningar av antikens klassiska tema i gränssnittet mellan dekorativ konst och bildkonst.

Frisen Segertåget

Grupp XVIII: fyra kvinnor går i lugn takt, framför dem diskuterar två filosofer.

Grupp XIX, figurerna 115–124: Grupp med hästar och ryttare. Hästarna har stigit upp på bakbenen, och männen håller sina hästar hårt för att stanna. Ekipaget har redan stoppats och en hjältesoldat kliver ner och håller en skriftrulle i sin vänstra hand. I högra handen håller han ett spjut, på huvudet bär han en hjälm av korintisk typ som skyddar kinderna och han är utrustad med bröstpansar.

Grupp XX, figurerna 125–130: en grupp med sex stående män tittar på de gestalter som står på podiet. Männen längst i kanten är yngre, manteln hänger ledigt på axlarna och kroppen är i övrigt naken. Båda lutar sig – den ena på ett lågt stöd, den andra på en herdestav. De fyra äldre, skäggiga männen i mitten representerar lärda män och lyssnar till vad ledaren säger på podiet. Den unge mannen som står avskild från resten av gruppen och som finns närmast podiet har tidigare tolkats vara en person som möjligen symboliserar kejsaren. Herdestaven lutar mot podiet.

Grupp XXI, figurerna 131–132: de skäggiga filosoferna som står på podiet i sina mantlar har tagit emot skriftrullarna. De gamla männen har också tolkats representera talmän för ständerna och skriftrullarna lagtexter som kejsaren utfärdat till stöd för Finlands nationella autonomi.

Grupp IX, figurerna 61–64: i änden av det första tåget finns ett podium med kannelerade pelare. Där sitter tre filosofer och en stående, långhårig ung man. Filosofer har himation-mantlar, den unge mannen är naken. Stolarna är av klismos-typ med grekisk formgivning. Den främre filosofen räcker ut handen för att ta emot följets skriftrulle. Han har redan en skriftrulle i sin andra hand. Händelsen mellan grupp IX och VIII är kulminationen i hela frisen, en symbol för den långa serien av rörelser.

Grupp VIII, figurerna 54–60: spetsen i det första följet har stannat. Två filosoffigurer och en kvinna har vänt sig för att överlämna skriftrullen. Bakom kvinnan har en ryttare och två fotsoldater stannat.

Grupp VII, figurerna 47–53: fyrspannet saktar in och hästarna står på bakbenen. Passageraren i fyrspannet sträcker sig framåt och räcker ut skriftrullen mot följets spets. Bakom spannet går en enskild kvinna med en lövruska i handen.

Grupp VI, figurerna 41–46: tre ryttare, varav den första redan har stannat och ryttaren har stigit ned från sin häst. De andra två saktar ner sina hästar, alla är framåtriktade.

Grupp V, figurerna 32–40: en grupp med tre ryttare och tre fotsoldater. Ryttarna framskrider i gles formation, den förste ryttaren leder sin häst, han har en stav i handen. Soldaterna är utrustade med sköldar och svärd samt diskuterar ivrigt.

Grupp IV, figurerna 28–31: den första soldaten blickar bakåt, sedan kommer en stillastående häst och en filosoffigur som håller i hästen. En ung, långhårig man står bakom hästen. Hästarna har ingen annan utrustning än betsel och tyglar. Ställvis har det nackband som ska finnas bakom hästens öron utelämnats eller slitits och blivit osynligt.

Klassiskt formspråk

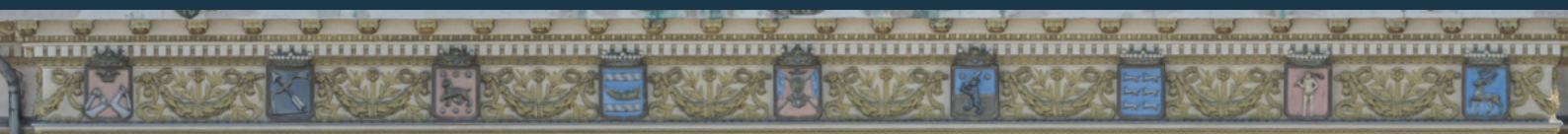
Den klassiska arkitekturen innehåller många budskap från det förflutna. Fasadernas form och dekorationsmotiv är inte slumpmässiga påhitt eller påhitt av en ensam formgivare, utan uttryck för en lång och böljande kulturell historia. Tematiken har till stor del skapats i antikens Grekland och romarriket, men det har både varierats på ett frigt sätt och kopierats så korrekt som möjligt på olika kontinenter och under olika århundraden. Arkitekten Nyström tog särskilt intryck av det rika formspråket i den italienska renässansen, som för sin del strävade efter att förverkliga antikens ideal.

I förhållande till det finländska byggnadsarvet är Ständerhuset exceptionellt rik på dekorationer. Hela dekorationsprogrammet är genomtänkt och konsekvent samt har tydliga förebilder i det samtida europeiska byggandet. De stora ytorna på fasaden är puts som föreställer stenblock. Grundytorna imiterar sandsten, listerna imiterar marmor. På ytorna har man dessutom fäst gipsgjutna former som också föreställer natursten eller på vissa ställen metall, t.ex. patinerad brons. Ett eget skikt på fasaderna är olika städers och landskaps vapen. De första flerfärgade målningarna i heraldiska färger väckte kritik bland samtida och arkitekten Nyström beslutade sig för att måla dem i en enda färg redan 1891. Det polykroma alternativet har senare återinförts.

På vidstående ritning har den väsentligaste dekorationsterminologin framförts och illustrationen färglagts i nyanser vilka symboliserar fasadernas stenimitationer. Det förekommer måttliga variationer på sandstensblockens grundtyper, men den livfullhet som kännetecknar natursten har inte visats. Ständerhusets klassiska stilart eller kolonnordning är korintisk. På de långa fasaderna framhävs de joniska formerna på de mindre pilastrarna.

Historiska landskapsvapen i mittrisaliten

Karelen Savolax Tavastland Nyland Egentliga Finland Satakunta Österbotten Lappland Åland

Klassiskt formspråk

1. Mittrisalit	12. Konsol
2. Gaveltriangel eller pediment	13. Tandsnitt eller dentil
3. Akroterion	14. Rosett
4. Spira	15. Volut
5. Kornisch	16. Akantusblad
6. Fris	17. Kolossalpelare
7. Arkitrav	18. Slutsten
8. Slät platta	19. Sockelvåning
9. Kapitäl	20. Grundmur
10. Pilasterstomme	21. Attika
11. Basis	22. Balusters

BJÄLKLAG

Bjälklaget är fasadens översta vågräta struktur och består av tre delar: den övre delen, **kornischen**, är en starkt utskjutande del som bildar en del av takskägget.

Konsolerna under den största inskringen föreställer utskjutande takskägg och ändar på balkar som bär upp yttertak. Under konsolerna löper **tandsnittet**, dvs. dentiler. **Frisen** är ibland en bar yta, och ibland har den dekorativa motiv. **Arkitraven** föreställer den egentliga horisontella konstruktionen, en balk som sträcker sig från en pelare till en annan.

PELARE OCH PILASTER

Pelaren eller kolonnen är en fristående vertikal konstruktion, såsom de runda pelarna i mittrisaliten, medan en pilaster är en vertikal konstruktion som delvis är fast i väggytan. Pelaren och pilaster sträcker sig till **kapitålet**. Kapitålet i det korintiska systemet består vanligen av **akantusblad**, spiralformade **volut**er och **rosor**, dvs. rosetter. Kapitålets lock är en slät platta, dvs. en **akabus**. Pelaren eller pilasterstommen kallas **basis**, dvs. **bas**.

Ibland har pelaren räfflor, dvs. **kannelyrer**, precis som pelarna i Ständerhusets mittrisalit. Ett annat sätt att förädla pelarens skaft är **entasis**, vilket innebär att pelarskaftet har en svag bågform eller utbuktning. Den tjockaste punkten är ungefär en tredjedel nedifrån och den klart smalaste punkten finns upptill. Ständerhusets pelare har en mycket diskret entasis. Entasis har inte använts i pilastererna.

När en pelare är två våningar hög och är en dominerande del av byggnaden kan pelaren kallas för **kolossalpelare**. Ständerhusets mittrisalit och dess fristående pelare bildar en **portik**, en pelarad vid ingången.

FÖNSTER

Fönstret på andra våningen omges av dekorativa, profilerade lister. Höga, smala konsoler bär upp den övre listen. Ramlister har rosor eller rosetter i två storlekar. I fördjupningen under fönstret finns två bevingade lejon med en vapensköld mellan dem. Fönstret på första våningen är bågformat och den översta stenen i bågen är en slutsten eller **kilsten**.

KONSTVERK

Gaveltriangelsskulpturen är ett verk av Emil Wikström och färdigställdes 1903. Den centrala figuren i verket är Alexander I, som vid Borgå lantdag 1809 stadfäste Finlands lagar och rättigheter som ett autonomt område i Ryssland.

Ovanför huvuddörrarna finns en skulptur som formats av Ville Vallgren. Skulpturen har två kvinnliga figurer, Lux (ljus eller upplysning) och Lex (lag) som bär upp Finlands vapen.

Runt byggnaden finns på tre sidor frisen Segertåget som är ett verk av målerifirman Salomo Wuorio. Verket var avsett att vara temporärt och har hämtat sin inspiration från antika reliefer och klassificeras som prydnadskonst.

PODIUM

Ständerhusets sockelvåning är mycket bastant och bildar tillsammans med utomhustrappan en från tempelbyggnader bekant sockel, ett podium. Trappavsatsen omges av ett räcke som består av **balustrader**.

TAK

Verkningsfullheten i Ständerhusets fasader har ökat med lodräta konstruktioner ovanför taket, **attikor**. I varje hörn av byggnadens huvudmassa finns en dekorativ attika. Bakom mittrisaliten finns en enkel attika.

MITTRISALIT

Med risalit avses en del av en vägg som skjuter ut från byggnadens fasad. På Ständerhusets huvudfasad finns en **mittrasalit**, på parksidan åter sidorisalit. Ovanpå mittrisaliten finns en gaveltriangel (= **pediment** = fronton) med en stor skulptur gjuten i brons. Högst upp på mittrisaliten finns en **akroterion** som är en toppdekoration och som består av en stor bladformad cirkel och människofigurer. I bjälklaget i gaveltriangeln finns de historiska landskapens vapensköldar och mellan dem rankreliefer, som har band och **girländer**.